GODLYCKE STELLINGHEN,

VANDE

Heylighe Concilien /

Welcke

Met aenblasinghe van den Grooten Godt / ende aent roer sittende / den seer beroemden Man / D.D. IACOBO ARMINIO, Professoor der Theologien / inde vrucht-bare Academie van Leyden / tot oeffeninghe / ende waerderinghe /

Opentlijck aenslaet.

G. VVIRTZEVS de BERGOMO.

1608.

Onse Heere Iesus, heeft het huys des alghemeenen gheloofs, op de vyantlijcke gront ghestift, ende en weret oock niet de ghestadighe stryt, recht ofte hy wilde, dat het selue onderworpen ware de draeyinghe van het **Fatum** / dat is, Gods ordinantie daer men niet teghen doen can, op dat haer cracht door de ghestadighe quellinghe ghesterckt werde, daer en tusschen soo versiet de ghenadighe Godt haer met wachte, die voor haer welvaren sorghe, onder welcke het **Concilium** uytsteeckt, als een teghenwoordighe Medecijn, van beyder fortuyne, een solaes in teghenspoet, ende steunsel in voorspoet, van welckers toebereydinghe, dewyle inde werelt grooten twist is, soo sal onse ghetrouwicheyt met naersticheyt ondersoecken, wat wy ghevoelen moeten, naer het uytwysen vande rechte Boecken.

DE EERSTE STELLINGHE.

HEt woordt Concilium is de Latijnsche niet onbekent / maer bekender byde kercke / ende alsoo Festus seyt / het comt a consulendo, dat is / van raedt gheven / om dat de Roomsche cracht het Concilium inghestelt hadde / om raet int ghemeen te nemen. In de heylighe schriften des Ouden ende des Nieuwen Testaments / comt het dickmaels voort / zijn macht verandert somwijlen na de aert des landes / ghemeynlijck beteeckent het in verscheyden plaetsen de hooghe aensittinghen der Propheten Apostolen / Paeusen / Priesteren ende Ouderlinghen / by de sommighe doch weynighe meent het een vergaderinghe des ganschen volckes / weyniger / een tsamenlopinghe der Godloosen / de weynichste de Kercke. Wy moeten upt het ghestadich ghebruyck der latijnscher tale / den oorspronck des woorts / en schriften der Godsaliger menschen ghevoelen / dat het Concilium eygentlijck niet anders en is / als een doorluchtighe Colegie vande voorneemste mannen / dewelcke tot sulckes verweckt zijnde / de sorghe bevolen is.

II.

Naer de verscheydenheyt der saecken / in de welcke alle delibratie der menschen wert bestedet / so werden ons twee soorten van Concilien voorghestelt in de iaertijtds boecken / Geestelijcke ende Wereltlijcke / de eene is de aertsche / de andere de Hemelsche Repnblijke toegheeygent. De scherpsinnighe sorghe der sterffelijckheyt die middelt daerse mach / op dat haer brooshept haer upt strecke boven

de menschelijcke mate. Als dese ghemerckt hadde / de daverende beweginghe der republijcke/heeft haer versekert door de Concilien/ op welckers schouderen datse steunen soude in vermoetheyt / ende door welckers wachte sy bloeyen soude in voorspoet. Maer dit is eens anders kooren / uyt welcke ick mijn seyne met voor beda chten raet sal houden. Dit heeft my alleen ghedacht / in het verby gaen aen te raecken / dat de Stadt Godts wentelt met de vloeden des werelts / dewelcke daerom van Gode versien is met de heylighe Concilien / welcke alleen dese onse nachtwake neerstich sal ondersoecken.

III.

Ick werde door veel argumenten beweecht / om de selve met de glorieuse Keyseren / ende salighe Outvaderen / heylich te noemen/ dit eene sy in plaetse van alle / dat dese benaminghe rechtelijck tot het inghewant doorsien zijnde / toont met opghetoghen seylen/ alle het gheene dat aldaer blincket. Sy werden heylich ghenoemt / soo is hy den Autheur / diet ghemoet moet vereeren / ende die alleen heylich is / de eeuwighe Godt. Laet dan verre wech ghedaen zijn de ydelheden des menschelijcken tijts / laet wijcken die niet oprecht van herten zijn / de onvroome / overdadighe / luye / gierighe / die seer naer eer e ende hoocheyt staen / heylich werden sy genoemt /soo laet dan hastelijc wech sluppen schandelijcke kivagie /lust tot twist / opgheblasentheyt van woorden/liefde tot partischap ende alle blinde affecten / op dat de waerheyt vrouwe blyve van het velt / ende door swacke menschelijcke bystant geholpen zijnde/winne/regeere/ ende ghebiede.

IV.

Dese dinghen alsoo alleenlijck met het opperste vande lippen aengheroert hebbende / soo is een yder geneycht / ende blijckelijck sonder eenighe omweghen / vande heylighe Concilien dit oordeel te gheven / dat hoe zijn wettelijcke ende vrije by een komsten/der gheleerde ende Godsalighe Mannen / inde welcke / sachtsinnich / pertinentelijck / ende inde vreese Godts/ met vergelijckinghe der stemmen / na dat de redenen ondersocht zijn / de ghemeynten met ghemeyn consent verclaert wert / wat de heylige Schrifteure uyt spreke vande saken tot de Religie behoorende.

V.

By de voorneemste Theologis / wert haer deylinghe dryerhande bevonden. De eerste stelt de Prophetische ende de Apostolische Concilien / welckers authoriteyt niet mach wederstaen werden / sy gae met de Godlijcke schrift ghelijcks tredes / de andere der Bisschoppen / die namaels ghevolghet zijn / welcke niet vremt is/datse als

se als van minder merck zijnde / somwijlen met den nevel der dwalinghen zijn verwert. De laetste seyt / de sommighe wettelijck te zijn / als die inden name Christi vergadert werden / die ander daer entegghen onwettelijcke. De laeste dienen voornemelijck tot ons propoost ende voornemen ende wert upt den heylighen Augustino ghenomen / waer door de Concilien op dese maniere onderschepden werden / dat de sommighe zijn van Provincien / de sommighe van Natien / de sommighe des gheheelen aertbodems.

VI.

Eer ick nu met een cort in een ghedronghen voet / door elckes loope / soo achte ick datmen de vierde soorte hier by moet voeghen / upt de vierde Synode van Toledo / by den heylighen Augustinum wert hier van gheen mentie ghemaeckt. Men weet upt het twaelfste boeck Eusebp / int twee en twintichste Capittel datse ooc in oude tijden ghebruyckelijck zijn gheweest. Sp werden beschreven vergaderinghen der gheleerde ende der Ouderlinghen van een plaetse ofte Bisdom / in welcke een Bisschop presideert / hier toe inghestelt / op datse inde selve / de gheresene twisten vant leven ende leere ondersoecken ende oordeelen / na dat den heylighen Gheest inde Schriftuere sprekende vereyscht. Soo danich is gheweest dat eerwaerdich ende eedel Concili / vant welcke staet Actorum 15 ofte t'ghene van welcke ghesproken wert Acto. 21. in de sake vande Godlijcke Paulo. Op dese maniere achte ick dat upt de oude schriften blijckt dat de Godt vruchtighe Dienstknechten Godts gheoordeelt / de sententie uptghesproken ende na haer vermoghen uptgevoert hebben tot Alexandrien / om den Gods lasteraer Arrio voor de alghemepne Synode van Nicea / ende tot Antiochien vande Godlosen Samosateno. Hier en boven soo moet men hier aenmercken / dat men niet behoort te brenghen tot de hogher orden Concilien / t'welck door de leger can ende moet neder ghelept werden / maer sijn de saken anders gheleghen / soo gaet men vrpelijck vande eerste / door de middelste tot de upterste / door den wech / welcke de waerhepdt thoont by Mattheum int 19. Capittel.

VII.

De Provinciale Synoden gaen een hooghe pas / soo ten aensien vande menighte der bysitteren / soo oock door de groote macht om te richten. Van dese spreeckt Eusebius in sijn vijfde boeck in't veerthiende Capittel. De gheloovighe (sept hy) door Asien quamē in veel plaetsen van Asien / dickmaels om dese oorsake (te weten de ketterye Montani) by een / ende ondersochten de nieuw gheboren leeringhen ende verclaerdense onghewpet te zijn / ende die ketterie verwerpende worpen spse upt de ghemepnte / ende dedense in den

 van.

van. Het zijn dan by eencomsten der gheloovighen [het sy dat het Bisschoppen zijn / ofte andere / welcke de verdienste haerder deught / ende liefde Gods waerdich gemaeckt heeft om dese by ghevoeght te werden] uyt eene provincie vergadert / om naerstelijck aen te mercken die dinghen die sy achten nuttelijck ende nodich te zijn tot de oeffeninghe der leere / ende der gantscher Kerckelijcke Politien oprechticheyt / vrede / verbeteringhe / ende bescherminghe der Kercken. Het heeft eertydts een ghewoonlijcke instellinghe ghew eest / sodanighe Synoden te houden door een ordinare Wet / welcke de Magistraet geapprobeert hadde / alsmen sien mach uyt den vierden Canon van't Concilij van Niceenen / waer in besloten wert / dat jaerlijckx twee mael in elcke Provincie een Concilij der Bisschoppen by een come. Daerom soo wast die vande hooftstat gheoorloft de selve te beroepen / ende in de selve te presydeeren / ofte eenigh ander Bisschop / welcke die sorghe extraordinaris is opgeleyt. Ten tyde des ontvaderen / is gheen soorte van Concilien soo seer als dese onderhouden / soo overmidts datse haestelijck by een gheroepen costen werden / soo oock om dat sy verstonden / dat de moeyten in hare Kercken geresen / niet sonder gegote schade sulcken langhen tijdt uyt ghestelt werden / tot dat de Nationale Synoden / ofte de alghemeyne werden beschreven. Hierom soo is in het Concilij van Constantinopolen bestemt / dat soo yetwes in eenighe Provincie oprees / door t'Concilie der selver Provincie souds gheeyndighet werden. Welcke besluyt den Keyser Theodosius mede goedt ghevonden heeft / alsoo Socrates ghetuyghet in sijn vijfde boeck / in't achtste Capittel.

VIII.

De Nationale Synoden / inder daet excelenter / door't geruchte vermaerder / zijn vergaderingen der Bisschoppen ende andere geloovighen / van een volck ofte Natie / deweike om de noodtwendicheden die voorhanden zijn / by een gheroepen sijnde / met ghemeynen raedt hare Kercken versien / ende heylsame wetten makẽ voor hare Natie / wechnemen t'ghene met de Godtsalicheyt strydet / op datse niet min vroom bevonden werden / inde Religie des onsterfelijcken Gods / als suyver in leven ende manieren teghen aller aenstoot. Sooder inde gheheele Natie eenighe moyte ghevallen is / die moet tot desen raedt ghebracht werden / als tot der selvigher Natie oppersten scheydsman / in de verschillen des geloofs / welcke de saken ondersoeckt / ende oordelt uyt de eewige wetten der heyliger schriftuere. Sulck een was het eerste Concilij van Carthago / int Jaer 250. het twede van Cartago int jaer 421. Men vraghet / by wie alhier geweest zy / ende alsnoch stae de macht

om deselve te beroepen / ende het recht om in de selve te presideren
Ick salt met een woordt segghen / dat dit gheheel gheweest zy Ar-
bitrarium dat is / staende als noch onghedetermineert / daerom
doet dit de Prince selve ofte een ander Opper-magistraet/ofte die
ghene die door toelatinghe van de Prince / ofte mede stemminge
van de gantsche Collegie het selve toeghelaten wert te doen. Daer
om soo dwalen de Papisten dit geheel sonder onderschept den Pa-
triarch ofte Primaedt toeschryvende.

IX.

Maer hier moet men vlytelijck betrachten / dat alle de voor-
schrevene Concilien/ met groten nudt der kercken ghehouden wer-
den / soo om te betuyghen onse over een cominghe in't heylighe ge-
loove/ende tot vorderinge vande authoriteyt des heylighen Gods-
diensten / ende rechte administratie van't huys Gods / als oock
tot vermydinghe der ergherenissen / ende datter somwylen sodani-
ghe tyden ons overvallen datse gheheelijck van nooden zijn. Dit
hadde de Keyser Licinius ghemerckt / als hy der Kercken onder-
ganck dreyghende alle andere laghe vergeefs ghelept hebbende /de-
se Wet publiceerde/ dat de Bisschoppen gheensins by een comen
mochten / ghelijck als Eusebius verhaelt in het eerste Boeck van
het leven Constantini /int vier en veertichste Capittel. De macht
van alle is een bepaelde macht / ten is oock niet recht ofte behoor-
lijck yetwes voor te schrijven / eenighe vergaderinghen der ghelo-
vighen. Het Stichse vermach veel / by de onderdanen der selver
iurisdictie/ het Provinciale noch meer binnen zijn grensen/ het
Nationale aldermeest / in censueren der manieren / Kerckelijcke
oordelen/ verbeteringhe van ghebreecken / bestraffinghe der on-
ghehoorsame / ende verbiedinghe der ghemeynschap der hertnecki-
ghe. Hier en tusschen alle t'gheene dat sy onderlegghen tot onder-
richtinghe ende stellinghe haerder ghemeenten/ oock daer de Chri-
stenen hare vryheyt hebben / moetense altijt sien / op de eenicheyt /
op datse de liefde niet en verliesen. Laetse dan alsoo verbeteren /
daert haer gheoorloft is / datse de andere gheen offencie en gheven.
Inde Statuyten des alghemeynen gheloofs / welcke van alle aen-
genomen ende geapprobeert zijn/ moetense niet vernieuwen/niet by
doen/niet afnemen / want dat soude wesen de algemeenheyt te ver-
oordelen.

X.

Nu presenteert hem my / het Concily des gheheelen aertbodems
welckers naem heerlijck / ghelove singulier ende uytnemende/en-
de authoriteyt de aensienlijckste is / het punt ende wit mijns voor-
nemens. Haer ware ende oprechte beschrijvinghe / wert dese ghe-

houden: Een vergaderinghe aller gheloovighen. Maer dewijl die natie verstropt is / over al dat bewoont wert onder den Hemel / ende in veel hoopen volcks verdeylt / door de Zee ende aerde / soo is niet moghelijck dat soo groot ende menichvoudich sy is / datse in een plaetse by een come / daerom is besloten ghenoech te zijn / soo upt elcke kercke / ofte oock upt elck Lantschap maer eenighe ghesonden werden / die teghenwoordich zijn / tot naerstighe aenmerckinghe / vande saecken der algemeyner Kercke / daer na by de hare rapporterende / dat die alghemeyne vergaderinghe des Christelijcken Aertbodems / versterckt / ondersocht / ende bevesticht heeft.

XI.

Sulck een vergaderinghe moet ende kan de Kercke Godts vant Oosten ende t'Westen instellen. Sy kan naer het recht dat haer verleent is / door de heylighe mannen / Propheten / Apostelen / jae door Godt onsen Salichmaecker / twelck een teken is / dat sy dit uptghedruckt hebben upt de secreetkassen der Godtheydt / nochte dat het niet en sy een werck van eenich menschе bedacht / twelcke de uptcomste soo dickmaels bewesen heeft Gode aenghenaem te zijn / ende de authoriteyt des Meesters bevestighet / daer en boven op hemnemende / dat het gheschieden soude / dat waer twee ofte drye in zijnen name vergadert zijn / dat hy met zijnen gheest de selve bywesen soude. De useringhe van Jootsche ende Apostolische Kercke / die dit met Godt beproeft heeft / maeckt dit claer. Datse oock moet / is even ghereet te bewijsen / sy wert ghenoemt een columne der waerheyt / een ghetrouwe bewaerster vande schat die by haer nedergheset is / dat is des alghemeynen gheloofs / de welcke indient ghevjel datse pericliteerde / ofte ghesuerdeseint wiert door de bedencksellen der dertele verstanden / soo ist haer ampt / haer daer teghen te stellen / de hare by een te roepen / ende so de waerheyt niet anders / vande besmettinghen kan beschermt werden / te beroepen de hulpe des Aertbodems.

XII.

Hoe nuttelijck ende nootelijck dat het nu sy / die vergaderingen gheensins achter te laten / leeren de ondervindingen der tyden. In de Synode van Nicea / van Constantinopolen / van Ephesien ende diergheljck / is dat eerwaerdich gheloove der Christenen door de Hemelsche hulpe vast blyven staen teghen de Goddeloose godtslasteraers ende verstoorders. Daer ontbreken oock gheen argumenten vande saecke / want tot nederlegginghe vanden verschillen der Religie / tot wechneminghe vande abuysen die inde kercke zijn inghevoeret / tot stellinghe vande sennwen der discipline / tot hulpe

ye der breede ende eenicheydt / tot versterckinghe der swacken / tot verväringhe der vyanden / en can niet crachtigher bedacht werden / dan in soodanighe by eencomste der gheloovigen Gods / een alderheylichste conspiratie ofte t'samenspanninge. Hier werden de ketterien verweesen / de Ketters overtuycht / door het tweesnijdende swaert des woorts Gods / ende so sy teghen de waerheyt stout zijn / so werden sy afghesneden vande eenicheyt des lichaems / op dat die also veroordeelt is / inder waerheyt vreemt sy van Christo / ende uyt alle zijne ghemeynte uytghestoten. Een monsterken van sulck eene t'samencomste / heeft Godt selve ghestelt in zijn uytverkooren volck / op dat de ordinantie vande kerckelijcke en merckelijcke regeringhe / sonder alle corruptelen ende vervalschinghen bewaert ende behouden blyve / Deut. 15. Op dat oock de boosheden opghehoopt zijnde / sonder ende niet en souden wassen / ende een oneyndelijcke licentie van opinien ende Gods-diensten ingheboert de overhant souden neemen / so heeft hy niet alleen gewilt / dat het gheheele lichaem des volcks / drymael des Jaers tot den Tempel Salomonis tot Jerusalem by een soude komen / op datse inde Godsdienst ende leere een eenparighe t'samenstemminge souden behouden / maer heeft oock het Synedrion van twe en tseventich Ouderlinghen / ende dat tweerhande inghestelt / het Kerckelijcke / ende Politique / So hebben oock de Joden uyt haer twaelf ghestachten / altijt eenighe voorsichtighe uytvercooren ghehadt / welckers ampt was / dat soo inde leere ende Ceremonien eenighe swaricheydt voorviele / onder t'heylighe ende onheylighe t'onderscheyden was / tusschen t'suyvere ende onsuyvere t'oordeelen / soo een Coninck ofte Priester over het gheheele volck te verkiesen was ende diergheliјck / die alsdan een alghemeynen Synodum beroepende t'samen comen souden / waer van men siet Exod. 19. 4. Nume. 11/ 2, Paralip. 19.

XIII.

Hoe hooghe is dit nu oock te achten / dat de knechten Godts / in sulck een by een comste / uyt het aensien van malcanderen / uyt de t'samensprecken over ende weder over / een groote vrucht der vreuchde ende vertroostinghe verkrijghen. Hierom heeft Constantinus niet aenghenamer gheweest / als dat hy de excellente mannen ende alderheylichste Bisschoppen / inde Synode vergadert / met zijn ooghen mochte aenschouwen. Hoe hooghe zijn oock te houden die t'samensprake der Bisschoppen / die onderlinghe vergaderinghen / de ondersoeckinghen vande voortganck ende aenwysinghe des Christelijcken gheloofs? Voorwaer / een Concili der gheleerde ende heylighe menschen / is niet alleen een voorbeelt der Hemel-

 scher

scher ghemeente / maer oock een gedachtenisse ende pant der Godlijcker beloftenisse vande onderhoudinge der kercken. Dit woort en is niet gheheel te verwerpen / alsmen seyt / het Concili is een representerende kercke / alst maer wettelijck / inde name Christi / sonder voororrdeel / oproer / scheuringhe / by een comt.

XIV.

Door wiens authoriteyt datse moeten vergadert werden en is niet min in twyfel ghetoghen / de gheheele Pausche natie / roept tot heesheyt toe voor den Paus / maer te vergheefs. Wy eyschen redenen waer mede bewesen werdt dat dit behoorlijck zy / dewelcke ghemerckt zy niet vinden conen / soo is ons haer trouwe met reden suspeckt / ende siet wy gevense / waer door wy beweeght werden / dat de authoriteyt om Concilien te vergaderen / stae by de ordinarische Overicheyt. Dit betuyghen de exemplen aller tyden. Door hare authoriteyt / hebben inde volcken Gods / de Synoden beroepen / Moyses / Josua / de Rechteren / David / Salomon / Asa / Josaphat / Joas / Zorobabel ende dierghelijcke. Daernae door de authoriteyt der Roomscher Keyseren / zijn t'samen gheroepen gheweest / soo de generale / als particuliere Synoden / als het Niceensche van Constantino den grooten / teghen Arrium / ontrent het jaer Christi dryhondert vijf entwintich het Constantinopolitaensche / vande grote Theodosio / teghen de Macedonianen die den heylighen Gheest bestreden int jaer dryhondert een entachtentich / het Concilij van Ephesen van Theodosio de jonghe / teghen Nestorium Anno vierhondert een enderticht. Het Calcedonische vanden Keyser Martiano teghen Eutichem Anno vierhondert een envijftich. Het Constantinopolitaensche dat oock het vijfde ghenoemt werdt / vanden Keyser Justiniano / tegen Anthemium Theodorum / Severum ende dierghelijcke / dewelcke staende hielden / dat Maria alleen een mensche ghebaert hadde. Daer en boven / dat het recht om de Concilien by een te roepen / by de Keyseren stae / dat en lochenen oock de uytleggers van het Canonickse recht niet / als de Cardinael Zabarella / Marcilius van Padua / den Cardinael Jacobatius. Ten tweden / Godt heeft de Overicheyt dese sorge bevolen / datse besorghen dat haer onderdanen rechtelijck inde leere onderwesen werden / ende soo een deselvighe eenighen twist vallet datse deselve / uyt den ghegheven woorde Gods / der Propheté ende der Apostelen schriften neder legghen. Ten derden / om dat de onderdanen / onder welcke oock zijn de herders der Kercken niet en vermoghen / sonder ofte teghen wille vande Overicheyt uyt het eene landt tot het ander roepen soodanighe / die sy willen tot publijcke vergaderinghen, Ten Vierden / dewijle sulck een Synodus

niet

niet en kan dienen tot oprechtinghe van eenicheyt der Kercken / so het consent der Overicheyt / ende de wille om deselve besluyten te beschermen / daer niet by en come.

XV.

Daerom soo verclaren wy stoutelijck / dat den Paus van Romē / het recht ende de authoriteyt om Concilen te vergaderen gheensins toekomt / dat hy oock gheen soodanich recht en heeft / noch door het Goddelycke noch door het menschelucke recht / noch door d'oude Canones / nocht d'exemplen vande suyvere Kercke noch oock door de ghewoonte. Ten tweeden / die dienaren ende toehoorders van andere Kercken / zijn zijne iurisdictie gheensins onder-onderworpen / t'welcke nochtans vereyst werdt in die gheene die de beroepinghe doet / te weten dat hy eenich recht hebbe over de gheroepene in die saken / om welcke de roepinghe gheschiet. Ten derden / Daer zijn eertijts veel Concilien sonder de authoriteyt vā Roomsche Bisschop ghehouden / als / het Niceensche / het Constantinopolitaensche / ende dat van Ephesen / de drie voornaemste Concilien ende die vande meeste authoriteyt zijn / alle ghehouden int afwesen van den Bisschop van Roomen. Ten vierden / de reden staen't niet toe / dat hy het recht der beroepinghe hebbe / die het andere deel is / vande twisters. Maer soo en is den Paus met zijne Cardinalen Ergo. Hier by soo comt de belydenisse van den Paus Leo / een welsprekende ende eerlijck man / die in sijne sentbrieven dit doorgaens den Keyser toeschrijvet / als inde derthienste ē twalfste Sendtbrief. Op een ander plaetse spreeckt hy den Teodosium alsoo aen: Alle Priesters versoecken met suchten ende tranen / uwe sachtmoedicheyt / dat u believe binnen Italien een alghemeyne Synode te doen houden. Epist. 20. Ten vijfden / Ambrosius schrijeft in het Concilij van Aquilien alsoo: Wy zijn tot de Stadt van Aquilien by malcanderen ghecomen / naer het bevel des Keysers. Soo nu yemant de tijden met de tijden vergheliicket / hy sal hem verwonderen dat de Pausen alsoo verandert zijn / dat die ghene dit voormaels de Keyseren versochten / alsnu de selvighe ghebieden / oock op hare necke treden / ende alles drayen nae haer believen.

XVI.

Nu moetmen overleggen / hoedanighe datmen tot de Concilien roepen ende toelaten moedt. Bellarminus meent / dat de Prelaten alleen dit haer toeeyghenen moeten / dat sy van de Kerckelijcke verschillen opsicht ende oordeel moghen nemen / uytsluytende de leecken / ende sooder eenighe by zijn dese leytse diensten op / de sommighe / datse de Concilien beschermen dat alles binnen ende buy-

ten in ruſte zy / de andere / datſe knechten ſijn / ende wachters.
Wy daerentegen ſegghen dat niet de Prelaten alleen het recht heb-
ben van beſluyten / nochte datſe alleen tot de Concilien mogen toe-
ghelaten werden / maer oock alle Legaten van Kercken / die het
Evangheliumn Chriſti belyden / oock der gener die buyten zijn / en
dat niet alleen vande eene maer oock vande andere verſchelende ſij-
de/ welckers ſake verhandelt werdt / het zy dat het leecken zijn
(die door uytnemende gaven / ende verſtandt der Goddelijcker lee
re niet minder /maer meer der zijn dan de dienaren) ofte Biſſchop-
pen / alſt maer ſijn gheleerde / Godſalighe /ſeedighe/ voorſichtige
mannen/liefhebbers der waerheyt/ bequaem tot de diſputatie van
de verſchillende ſake. Deſe alle te ghelijck / moetmen tot de con-
ferentie ende uytſprake der ſententie/ toelaten / met gelijcke macht
als de andere Jae men moet meer gheloove gheven, een ſlecht
leeck / die wel ervaren is inde heylighe Schriftuere dan den Paus
Ten eerſten / om dat een alghemeyn Concilij repreſenteert de gant-
ſche Kercke / daerom ſo moeten aldaer ſommighe weſen / uyt alle
ſoorten ende ordre van menſchen' Ten tweeden, Om dat niet al-
leen Princen / Ouderlinghen / Raets-heeren / Richteren ende an-
dere leecken / niet alleen inde heylige Concilien gheweeſt zijn/maer
oock de vonnis ghesproken hebben / als blijckt uyt de oude Hiſto-
rien / daerom ſoo en hebben de Biſſchoppen inde Concilien de deci-
ſive ſtemme alleen niet.

XVII.

Dewijle het noodich is/ dat inde Concilieu een preſideere / als
een leyder die de ordre de hant biede/ ende de goede admineſtratie/
op de vergaderinghe niet gheacht werde een rott der ongheſchick-
te boeven / in de welcke een yeder meeſter is/niemant gehoor geeft/
ſoo wert met recht ende vruchtelijck ghevraghet/ wie die moet aen-
gheboden werden. Den Roomſchen hoop zijn hier de oude knech-
ten / ſegghende dat dit den Paus toecome/dat hy alleen / met recht
inde alghemeyne Synoden / moet preſideren / ofte die zijn plaetſe
bewaert. Ons en behaecht dat ghedicht niet / maer wy ſegghen/
overeencomende met de Schriftuere ende alle de outheyt / dat den
Paus nae geen / t'zy Godlijck / ofte menſchelijck ſchijn van recht/
hem die conne toeeyghenen/ t'ghene alle hyſtorien ghetuyghen / dat
de Keyſeren Coninghen / ende Princen rechtelijck toebehoordt.
Daerom ſoo den Keyſer teghenwoordich is, wy ſegghen dat hy de op-
perſte is, ende dat hy daerom door hem ſelven Preſideren mach , ofte
dat ſelue een ander bevelen, ende een ander in zyn plaetſe ſtellen, t'ſy
dan een Biſſchop ofte een die inde politike regheringhe ſy gheweeſt,
ofte deſe geheele ſaecke den Synodo betrouwen / ende in haer vrije
wil-

wilkeur ſtellen / dat die ghene die tot den Synodum comen / ghe-
oorloft ſy te kieſen een ſooda nighen opſiender als ſy willen. Nu
ſoo leſen wy nerghens / dat dit in eenighe oude Concilien den Paus
van Roomen ſy toegheſchreven. In het Concili van Nicenen heeft
men alſoo des Paus niet ghedachtich gheweeſt / in welcke Hoſias
den Biſſchop van Corduba heeft gepreſideert. In het Conſtantino-
politaenſche heeft hy oock niet geweeſt / noch door hem ſelven noch
door andere legaten / ſoo verre iſter af dat hy ghepreſideert ſoude
hebben. Maer den Nectarius preſideerde Biſſchop van nieu Ro-
men. Daerom beſluyten wy dat den Roomſchen Biſſchop gheen
voordeel en heeft / ende dat hy noch door hen ſelven / noch door een
ander / door zijn recht / over de alghemeyne Concilien moghe ſeg-
gen hebben / ten ſy dat hem ſulckes de ordinantie vande grootmach-
tighe Prince / ofte toeſtemminghe vande gheheele vergaderinghe
toeſtae.

XVIII.

Het ampt der ghener die in de Concilien preſideeren is dit / datſe
governeeren ende modereeren de gantſche actie vant Concilij / als
wetbewaerders / datſe den tydt om by een te comen aenſegghen /
de vergaderinge t'ſamen roepen / voorſtellende t'gene datter te doen
is / de ſtemmen af vragen / en vergaderen notariſſen daer by neme /
dat ſy oock int eynde nae de andere haer ſtemme gheven, met hetſel-
ve reeht als de andere. Want de Preſides en ſijn gheen richteren
vande Concilien / maer hebben haer te onderwerpen / een yeder
vande aſſeſſoren / het ſy dat zy Princen zijn ofte Keyſeren / want
zy hier niet en ſijn in haer vierſcharen. Hier uyt ſoo ſpruyt / t gee-
ne dat Conſtantinus ſeyde / tot de Vader in het Concilij van Nice-
nen vergadert / als een uyt u lieden / ben ick int midden van u lie
den gheſeten / het Concilij ſoude oock ydel weſen / ſoo men het oor-
deel de Preſidibus alleen betroude. Ten tweeden / daerom comt
het Concilij by een / dat het oordeel over alle niet en gheſchiede van
weynige. Ten derden / dewyle al ſo de authoriteyt vande Preſide
grooter ſoude gheſtelt werden / als de Synodi / t'welcke ſeker on-
gherijmt ſoude weſen.

XIX.

Al waſt oock dat de Princen ende ordinariſche Magiſtratē Heydens
waren, ſoo en can t'ſelve gheen beletſel ſijn, waerom ſy de Concili-
en niet en ſouden moghen te ſamen roepen ende inde ſelve preſideren /
on dat hier oock uyt blijcke het recht der Chriſtelijcke Princen over
de Concilien. T'gheene dat ick ſegghe dat blyckt daer uyt / dat
de gheloovighe haer dickmaels hebben ghepreſenteert te diſputeerē
voor een Godlooſe Overicheyt / ende een Heydenſche rechter, So

heeft den Bisschop Archelaus met Mane ghedisputeert / by den doorluchtighen Marcellum / verkiesende tot richters die de vraghe souden ondertasten / Mercippum die in sijn uyterlijcke leere een Bisschop was / Claudium den Medecijn ende Sophist / Egialium den Grammaticum / ende nae vele dispute is Manes overwonnen / ende naer het vonnis deser presidenten / behielt de waerheyt de overhandt. Epiphan. lib. 2. Tom. 2. inde ses endvijftichste ketterye. Op deselve maniere heeft Athanazius ghestreden met Ario / inde teghenwoordicheyt van den Heydenschen richter Probus / die uyt den naem vanden Keyser presideerde. Victor verhaelt inde boecken die hy gheschreven heeft van de verbolginghe in Africa / dat den Bisschop Eughenius ende de andere Catholijcken hebben begheert voor den Coninck Hunderijck (niet teghenstaende hy een Arriaen was) met Cyrillo den oversten der Arrianen ende de andere Arrianen te disputeren / ten ware de Arrianen t'selve hadden afghesfaghen.

XX,

Dewyle dat wy bewesen hebben / dat den Paus van Romen inde modereringhe der Concilien / gheensins te stellen sy boven de andere Bisschoppen soo cannen lichtelijcken oordelen van de andere Controversie / dewelcke met dese verknocht ende verbonden is te weten ofte den Paus sy boven de Concilien. Het is by na lachghelijck om te ondersoecken dat soo nae by is / om te vinden / maer de draywint van Kerckrovighe hoverdye / ende opgeblasene necke der vermetenheyt / heeft in controversie ghetoghen t'ghene dat onghetwyfelt is. De panleckers der Pausen houden niet op teghent kakelen dat haer Patroon boven alle Concilie uytsteke / soo dat het van hem gheen oordeel spreken can / in alle saken / ten zy hy hem selven van het top der Apostolischer hoocheydt nedersette / ende dat van selven / ende de Synode macht gheve vande sake te ondersoecken / ende dat hy met het ghegheven vonnisse spotten moghe. Welckes alles wy segghen / voor Gode verbloeckt / ende de menschen sopelijck te wesen / ende dat hy sy onder de Concijlien bewysen wy alsoo. Ten eersten / uyt het achtienste Capittel van den heylighen Mattheo. Soo u broeder in u sondighet etc. seght het de Kercke. Soo Petrus ghesonden wert tot de Kercke als tot de opperste ende hoochste vierschare / ende werdt ghebodē tot deselve de misdaet ende feylen van andere te brenghen / soo volget dat de Kercke meerder sy als Petrus ofte yemant anders / maer dat eerste is waer. Ergo etc. De Consequentie die gaet vast / uyt de bekentenisse der teghen partye / wandt dese segghen dat de kercke in het Concilium ghepresenteert werdt / so o dan de Kercke boven

ven den Paus is / soo is oock het Concilij / ende in het Concilij is de Kercke niet in den eenighen Paus: Den paus is onsen broeder/ tẽ ware dat hy met ons niet en bade, Onse Vader die daer zijt etc. Ghelijck als Joannes Gerson spreeckt / Ten tweeden / den Paus can sondighen / ende daerom veroordeelt werden / ghelijck in het Concilij van Constans geschiet is / t'welcke den Paus Joannem afghestelt heeft /ende Martinum in sijn plaetse aenghenomen / besluytende daer enboven dat de Paus onder het Concilium soude staen. Ten derden, Den Paus js een lidt der Kerken / daerom soo hyse verghift / sos moet hy afgesneden werden / na de leere Christi / inde natuerlijcke wet ghefondeert by den heylighen Mattheum in't neghentienste capittel Ten vierden / den Paus soude sonder straffe dertel ende hoverdich zijn / soo hy door het Concilij niet en soude connen afghestelt ende verstooten werden. Ten vijfden. Den Goddelijcken Paulus die heeft Petro int aenghesicht wederstaen ende ghesept dat hy niet recht en wandelde. Ende hadde Petrus vande dwalinghe niet willen afstaen / hy soude vande kercke veroordeelt hebben gheweest / Soo can dan oock den Paus door den Theologischen Doctoor / die in het predickampt Paulo is ghesuceedeert, bestraft werden. De kercke is de moeder der geloovigen, van welcke de Paus een soone is, welcke van beyden meer eere toecomt is blijckelijck.

XXI.

De swaerste vrage/welcke is vant gheloof ende authoritept der Concilien is noch overich. Want dewijl de Kercke soo dickmael Concilien ghehouden heeft / ende tot de selue alst de noot vereyste / haer toevlucht ghenomen heeft / soo can' ghevraget werden ofte/alle het ghene datse besluyt / ghelooffelijck sy / ende daerom sonder onderschept ofte ondersoeckinge sy aen te nemen/ even ofse in haer besluyten niet en connen dwalen. Hier comen wy met de Papisten niet over een / dewelcke al ist datse toestaen / datter veel Godloose Concilien zijn gheweest / in welcke de waerheyt is verslaghen gheweest/ ghelijck het Concili van Seleuco / Ariminen ende het twede van Ephesien gheweest is / soo willen sy nochtans niet bekennen dat die Concilien / tsy particuliere ofte alghemeyne / die vande Paeus vergadert zijn ende bevestiget / dwalen / faelgeren / glibberen / ende bedrogen connen werden int gheloove / ofte inde manieren / alle cracht des Concili vanden Paus seer crachtelijck derriverende. Maer wy houden staende/ dat alle Concilien / uytghenomen de Prophetische ende Apostolische dwalen connen / inde leere ende in de manieren / wanneerse vande schriften der Peopheten ende Apostolen afwijcken. Ten eersten, Om dat de Prophten ende

Apostelen alleen niet dwalen connẽ/twelcken het Canonijcsche recht oock bekent / want inde Decreteu van Gratiano Part. 1. dist. 9. cap. 9. wert upt Augustini 19 Sentbrief tot Hieronimum dit verhaelt. Ick hebbe geleert dese eere ende lof / alleen de schrijvers die nu Canonijckse genoemt werden / toe te eyghenen / dat ick vers geloven dat niemant van haer int schrijven hebbe gaefaelgeert. Ten tweeden, Dewyle veele Concilien konnen voortgebracht werden/ die schrickelijck gedwaelt hebben / als het tweede Concil i van Ephesien /in welcke meer dan 300 Bisschoppen zijn geweest. Het wert van den Paus Leo genaemt een tsamenrottinghe der moordenaren / in welcke Flavianus den Bisschop van Constantinopolen is verwesen ende ghedoodet gheweest. Oock heeft ghedwaelt het Niceensche ende andere aen sienlijcke.

XXII.

Nochtans bekennen wy van selfs / dat de authoritept van een Wettelijck Concilij / seer heylsaem sy inde Kercke. Maer op dat het wettelijck zy soo wert voor eerst vereysecht / dat het vergadert werde in den name Christi / dat is/om de waerhept Christi aen dẽ dach te brenghen / upt Christi woort inde schriften der propheten ende der Apostelen begrepen. Want dit is het verbont / dat Godt eertijdts met de Levytische Priesters heeft ghemaeckt / datse souden leeren upt sijnen mondt. Malach. 2. Cap, eñ mede is dit de wet die oock de Apostelen is opghelept/ by den heylighen Mattheum int acht entwintighste capittel haer leerende alles te onderhouden dat ick u gheboden hebbe. Soo hanget de authoritept vandeConcilien / upt de authoritept der Schriftuere / niet upt den Paus. Soose binnen dese palen blijft / soose den heylighen Geest den opersten richter der Concilien volghet / die inde schrifuere spreket/ noch ter slincker noch ter rechter hant en wycke/ soo dwaeltse noch int gheloove noch inde manieren. Sooder haestelijck een niewe dwalinghe opstaet / die wederlept moet zijn/ ofte een nieuw licht van den hemel schijne / welcke aenghenomen moet wesen / soo salse de ghemeenschap der heylighen voorlichten met een hemels verstant / als een eerwaerdighe raedt ende Stadt Gods. Maer soo se yet tegen de leere des heyligen Geests die inde Canonische boecken begrepen is besluyte / soo houde ick hetselve met den heyligen Hieronimo voor onreecht.

Danck sy u Heere Iesu.

EEN

